
HEMBYGDSFÖRENINGEN NORASKOG VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2021

2021 är fler än fyrtio hus i Nora försedda med skylt som beskriver huset, ålder och tidigare ägare.

Styrelsearbetet

Styrelsens ledamöter

Eva Järliden, ordförande	Lage Carlsson
Anders Håberger, vice ordförande	Linnea Hedkvist
Eva Carlsson, sekreterare	Magdalena Persson
Peter Bernövall	Bernt Svanberg
Ulla Carlsson	Roger Thynell
	Marie J:son Lindh Nordenmalm

Irene Håberger, adjungerad kassör

Revisorer: Christer Forsberg och Marianne Thynell

Revisorssuppleanter: Elna Jonsson och Ewa Turesson

Valberedning: Föreningens styrelse enligt årsmötesbeslut

Hembygdsföreningens representant i Stiftelsen Ingrid Göthlins minne har varit Eva Järliden och Ulla Carlsson (suppleant).

Föreningens representant i Stiftelsen Nora Järnvägmuseum och Veteranjärnväg (NJOV) har varit Marie J:son Lind Nordenmalm. (från och med styrelsens beslut 22 september 2021)

Eva Järliden var vice ordförande i styrelsen för Örebro läns Hembygdsförbund och representerade förbundets styrelse vid förbundets årsstämma den 13 juli. Eva Carlsson var hembygdsföreningens representant vid årsstämman. Mötesformen var digital.

Riksförbundets höstmöte för regionala förbund var 26-27 november. Eva Järliden deltog.

Eva Carlsson och Eva Järliden deltog vid Riksantikvarieämbetet digitala höstmöte 3-4 februari. Temat var *Konflikt och konsensus - kulturarv i en splittrad värld*.

Eva Carlsson deltog på Föreningen Bergslagsarkiv studiebesök på Jernkontoret och Postmuseum i Stockholm den 30 november.

Föreningen har under året haft 9 protokollförda styrelsemöten.

Årsmöte

Årsmötet 2021 ställdes in och planeras ske våren 2022. Två verksamhetsberättelser, för åren 2020 och för 2021 redovisas vid årsmöte 2022.

Ekonomi

Ekonomi är fortfarande god tack vare Ivar Rehnfeldt donationen som Hembygdsföreningen Noraskog fick på 70-talet. Se separat resultat och balansräkning. Ringströms minne: 148 333,22 kr inklusive räntan 813,98 kr.

Sven Ringströms minne

Fonden Sven Ringströms minne stiftades 1974 till minne av Sven Ringström som avled 1973. Alltsedan bildande förvaltas fonden av Hembygdsföreningen Noraskogs styrelse. Enligt då upprättade kriterier ska avkastningen av fonden gå till enskilda personer eller föreningar som "genom särskilt intresse och i handling vårdat eller utvecklat kunskaper om vår hembygd".

Senaste utdelning var för mer än 10 år sedan. Styrelsen bedömning har varit att den årliga avkastningen är för liten för utdelning enligt de kriterier som gäller. Även för år 2021 bedömdes avkastning för liten. Kriterierna för utdelning ska omprövas vid årsmötet 2022.

Gåva 2021

I samband med avsked av Erik Lindberg, som avled i september 2021, kunde Eriks minne hedras med gåva till Hembygdsföreningen Noraskog. Ordförande, vice ordförande och föreningens kassör var med vid begravningen och framförde hembygdsföreningens tack. Eriks del och aktiva medlemskap i hembygdsrörelsen började redan tidigt 80-tal. Protokoll, skrifter och muntliga minnen visar en person som, utöver engagemang i insatser för att bevara och uppmärksamma vårt kulturarv, hade stort intresse för aktiviteter som skapade möten och gemenskap mellan människor. Midsommarfirande i Pershyttan och teaterspel på "Gamla 23:an", är några aktiviteter som många Norabor minns.

Bidrag till kulturarvsarbete

Våren 2019 beviljade Riksantikvarieämbetet hembygdsföreningen bidrag för kulturarvsarbete. Bidraget ger föreningen möjlighet att översätta berättande texter till fler språk än engelska och tyska samt ge mer utrymme för utställningar och för filmvisning. Bidraget ska också användas för upprustning av miljön i det gamla dasset och i stallet på Göthlinska gården. Arbetet har påbörjats med väggar för utställningar i Vagnslidret och inköp av filmutrustning. Reparation av taket över bodarna samt restriktioner gällande coronapandemins utveckling har bidragit till att arbetet legat nere under 2020. Arbetet återupptogs våren 2021, men avstannade under hösten. Ett möte med Nora kommun och Stiftelsen Ingrid Göthlins minne är inplanerat mars månad 2022. Genomgång av avtal samt gemensam strategi för upprustning och utveckling av Göthlinska gården står på agendan.

Bidrag för genomförande av projekt *Nora 1921 - året då demokratin föddes i Sverige*

Nora Släktforskare och Hembygdsföreningen sökte och beviljades medel för en utställnings- och föreläsningsserie med tillhörande studiecirklar. Pengarna beviljades av Studieförbundet inom ramen för folkbildningens satsning *Vi måste prata #*. Coronapandemin satte stopp för genomförande 2020 och kunde starta först maj 2021 med föreningens första digitala föreläsning. Reglerna för nyttjande av medel från Studieförbundet ändrades i december 2021 och erhållna medel kunde bara nyttjas fram till årsskiftet, varför hälften av bidraget inte rekvirerades.

Medlemmar

Inför 2021 års verksamhet beslutade styrelsen att erbjuda nya medlemmar gratis medlemskap under ett år, (2021). Vid årets slut hade föreningen 255 medlemmar varav 75 familjemedlemmar. Det är en ökning med totalt 85 medlemmar (67 + 18) från föregående år.

I [medlemsbrev](#) har föreningens medlemmar kunnat följa hembygdsföreningens och styrelsens arbete och bli informerade om olika medlemsaktiviteter. Under 2021 har tio medlemsbrev skickats.

Årsskrift 2021 till hembygdsföreningens medlemmar

Kvarteret Saturnus och Bromsen är den sjunde i ordningen av kvartersskrifter som getts ut av hembygdsföreningen. Skriften bygger på hembygdsforskaren Lars Ove Petterssons material om bebyggelse och människor i Nora från 1600-talet till vår tid. Redaktör är Anders Håberger. Skriften delades ut till föreningens medlemmar vid årsskiftet och fanns därefter att köpa hos föreningen.

Arbetsgrupper

Samordning och ansvar för olika aktiviteter har fördelats bland styrelsens ledamöter i följande arbetsgrupper:

Vagnslidret: Bernt Svanberg, Roger Thynell och Eva Carlsson
Guidningar: Ulla Carlsson, Magdalena Persson, Anders Håberger och Eva Järliden
Utflykter: Lage Carlsson, Roger Thynell och Eva Carlsson
Föredrag: Linnea Hedkvist, Ulla Carlsson, Bernt Svanberg, Eva Carlsson och Eva Järliden
Julspel: Marie J:son Lindh Nordenmalm
Bygderådet: Bernt Svanberg och Roger Thynell
Kulturhistoriska byggnader och byggnadsvård: Anders Håberger
Nora Släktforskarförening: Linnea Hedkvist har varit hembygdsföreningens kontakt och länk för ett ökat samarbete.

Hemsidan har administrerats av Eva Järliden med stöd av Lage Carlsson. Medlem i föreningen, Stefan Bernström, har bistått med administration av föreningens facebook. Ett särskilt facebookkonto har öppnats för demokratiprojektet *Nora 1921 - året då demokratin föddes i Sverige*. Även det kontot har administrerats av Stefan Bernström.

Verksamhet och aktiviteter under året

Yttrande och debattinlägg

Hembygdsföreningen Noraskog är lokal företrädare för hembygdsrörelsens perspektiv på kulturarvet och på samhällsfrågor av kulturhistorisk betydelse. Påverkan på den lokala samhällsutvecklingen kan ske t ex genom debattinlägg, remissyttrande och uppvaktningar.

Naturvårdsverkets ansökan om utrivning av Järle dammar var vid årsskiftet ännu inte färdigbehandlat. Förhandlingar inför Mark- och Miljödomstolens beslut skedde 20-21 januari. Coronarestriktioner gällde och hembygdsföreningen valda att bli representerad av Örebro hembygdsförbunds tjänsteman Charlott Torgén. Beslut med tillåtelse till utrivning av dammarna kom 18 mars. Domen överklagades av boende (sakägare), Nora kommun, Örebro hembygdsförbund, Örebro läns museum och Hembygdsföreningen Noraskog. Den 28 oktober beslutade Mark- och Miljööverdomstolen att ge prövningstillstånd. Ärendet var vid årsskiftet ännu inte färdigbehandlat för beslut i överdomstolen.

Något svar på föreningens ansökan till Länsstyrelsen i Örebro om statligt Byggnadsminne för området Järle kvarn hade inte lämnats vid årsskiftet.

Husskyltar

Hembygdsföreningens arbete för med att låta gjutna bronsskyltar och sätta upp skyltar på hus i staden med beskrivning av husens historia har fortsatt under året. Sammantaget är nu 36 skyltar uppsatta och fler planeras. I en skrift som publicerades i mars har föreningen gjort en sammanställning av de hittills utmärkta husen. För varje hus finns en bild med text direkt hämtat från berörd skylt. I skriften finns en karta med husen markerade.

Under våren lanserade Turistbyrån gratisappen *Tre Trästader*. I appen kan man ladda ned självguidande rundvandringar i staden. Hembygdsföreningens skrift med utmärkta hus och karta att följa är en av rundvandringarna som man kan göra med hjälp av appen.

Vagnslidret - ett litet museum om Nora

Vagnslidret öppnades för besökare den 12 juni och stängde den 4 september.

Den permanenta utställningen om bergshandlingen med nedslag vid olika tidpunkter i stadens historia, kompletterades med Örebro läns museums *Boom i Bergslagen*.

Årets tillfälliga utställning var Riksdagens *Ja må de leva* med bild och text om demokratins utveckling i Sverige från 1921 och fram till nutid. Nora släktforskare och Hembygsföreningen stod tillsammans för utställningen som vid öppnandet den 17 juni hade byggts på med fotografier och text som beskrev motsvarande utveckling i Nora.

Aktiviteter

Coronapandemins utveckling 2021 gjorde det nödvändigt att ställa in planerade aktiviteter årets fyra första månaderna. De aktiviteter som genomfördes anpassades löpande efter gällande restriktioner.

6 maj - Nora 1921, året då demokratin föddes i Sverige

Efter mer än ett års fördröjning, kunde Nora släktforskarens och hembygsföreningens projekt *Nora 1921 - året då demokratin föddes i Sverige*, starta.

Projektet inleddes med föredrag av Torbjörn Nilsson, professor i historia vid Södertörns högskola. Syftet var att ge åhörarna en bakgrund till demokratins utveckling i Sverige, vad som påverkat historiskt och på vilket olika institutioner, politiska rörelser och föreningsliv var delaktiga. Föredraget hölls digitalt och lockade ett trettiotal åhörare.

16 maj - Livet på Timanshyttan

20-talet hembygdsvänner, uppdelade på två grupper, följde med på dagsutflykt till Timansberg. Besök med guidning av berörda fastighetsägare gjordes vid Timansbergs gamla station och Timanshytte gård. Vandringen förde oss genom det gamla hyttområdet där platsen för Skandinavians största vattenhjul kunde beses, men nu utan vattenhjul.

Underlag för utflykten var hembygsföreningens årsbok 2020 *Livet på Timanshyttan - hur det var förr på en bergsmansgård* där Magnus Hunhammar, bokens redaktör också själv var med på utflykten.

30 maj - Lär känna din stad

Stadsvandringen den 30 maj med Anders Håberger, tidigare stadsarkitekt i Nora, startade på Nora torg och förde deltagarna genom rutstaden förbi kulturhistoriskt intressanta hus, gårdar och kvarter. Två tillfällen gavs med 20-25 deltagare uppdelade i grupper.

4 september - Byggnadsvårdspris för Prästgatan 4, Kvarteret Venus

Sven Eknor och Christina Bergström fick 2021 års byggnadsvårdspris för renovering och ombyggnad av en av Noras värdefullaste gårdar helt i enlighet med Riksantikvarieämbetets motto "bevara, använda och utveckla miljön".

Pristagaren har för lång tid räddat den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen inom kvarteret Venus och därtill skapat tretton moderna lägenheter som gett nytt liv åt en viktig del av centrala Nora.

Priset delades ut i Göthlinska gårdens trädgård samtidigt som Stiftelsen Ingrid Göthlins minne delade ut Flory Green stipendium för 2020 och 2021. Flory Greens födelsedag firades med tårta och fest för närmare ett 100-tal besökare som kom och gick i trädgården.

Dagen sammanföll med dagarna för Ljusstråk och i Vagnslidret visade hembygdsföreningens Magdalena Persson och Bernt Svanberg egna fotografier och målningar.

18 september - Södra Hyttan Hjulsjö och Bredsjö mjölkfår

Höstens första aktivitet påverkades av pandemirestriktionerna vilket innebar begränsning av antalet deltagare. Första stopp för utflykten var Bredsjö mjölkfår med information om gårdens osttillverkning och framtida planer. Efter lunchen besöktes Södra Hyttan där representanter för Södra Hyttområdets ideella förening guidade genom hyttområdet med den gamla brandstationen, galleriet och Bergslagens bokloppis. 14 personer deltog.

9 oktober - Följ med på utflykt till Stockholms hembygd!

Årets hembygdsresa utanför den egna kommunen gick till Stockholm med besök i tre till karaktär och ålder olika stadsdelar. Första stopp var i Gamla stan och besök i ett privathem med anor så långt tillbaka som till 1400-talet. Efter guidning i huset och längs gränderna i stadsdelen gick färden till Hammarby sjöstad där den lokala hembygdsföreningen berättade om sjöstadens historia från äldre tiders jordbruk till nutida stadsdel planerad med social- och miljöperspektiv i åtanke. Dagen avslutades i Rinkeby där två chefer berättade om sin förskoleverksamhet på Järvafältet, samt guidade oss genom stadsdelen. 17 personer deltog.

3 november - Kvinnor i rörelse 1920 - 1950

Projektet *Nora1921 - året då demokratin föddes i Sverige* fortsatte under hösten med två föredrag. Den 3 november berättade Gunnela Björk, författare och docent i historia, om hur kvinnor, från tiden när allmän rösträtt infördes, agerade i politiska partier och genom sina egna föreningar för att få makt och inflytande i samhället. Närmare 60 personer lyssnade på Gunnelas föredrag.

1 december - TBC, en ångermanländsk släktsaga

Höstens andra föredrag inom projektet handlade om tuberkulosens historia och utveckling i Sverige. Med utgångspunkt från sin egen hembygd Ådalen berättade Maria Andersson, bibliotekarie och lärare vid Fellingsbro folkhögskola, om tuberkulosens framfart hundra år tillbaka i tiden och vilken betydelse sjukdomen fick i ett samhälle där människor dog i tusentals varje år samtidigt som inget botemedel fanns i sikte. Ett 50-tal personer lyssnade på Marias föredrag.

27 och 28 november - "Det är nya tider nu". Advent på Göthlinska gården

I det gamla borgarhemmet bjöd *Engkvists karameller* in till teater med musik och sång.

Denna gång utgick gruppen från 100-års firanden av demokratin och lät oss möta familjen Göthlins tankar, frågor och förslag när kvinnors engagemang i samhället ökade och allmän rösträtt var i antågande. Medverkade gjorde Eva Haldert, Annalena Schölin, Marie J-son Lindh Nordenmalm, Stefan Jansson, Lovisa Carlsson, Anton Hellberg och Alfred Stenegård Norr. Fem föreställningar gavs, alla fullsatta.

Slutord

Liksom föregående år påverkades 2021 av coronapandemins framfart med restriktioner som krävde inställda och på olika sätt anpassade aktiviteter. För hembygdsföreningens aktiviteter innebar det begränsningar när det gällde besöksmål och deltagarantal. En resa ställdes in och projektet *Nora 1921 - året då demokratin föddes i Sverige* blev försenat varför medel från studieförbunden frös inne. Pandemin bidrog till stopp för planerna att kunna öppna fler byggnader på Göthlinska gården för visning.

Summeringen av året blir ändå övervägande positiv med utflykter som varierade i upplägg och innehåll, samtidigt som ambitionen att möta och uppleva vårt kulturarv bibehölls. Även när det gällde utbudet av föredrag fanns ett genomgående tema - demokratin utveckling och betydelse - med digitalt möte och bakgrundkunskap i maj samt avslut med julspel på Göthlinska gården.

Satsningen att under ett år (2021) erbjuda gratis medlem föll väl ut. Ett mycket glädjande resultat med totalt 85 nya medlemmar. Föreningens styrelse ser fram emot att möta alla medlemmar, gamla som nya, i allehanda aktiviteter och gemensamma insatser för att bevara, synliggöra och skapa intresse för Norabygdens historia.

Väl mött 2022 !

Nora 24 februari 2022

Eva Järliden

Anders Håberger

Eva Carlsson

Lage Carlsson

Ulla Carlsson

Peter Bernövall

Linnea Hedkvist

Magdalena Persson

Bernt Svanberg

Roger Thynell

Marie J:son Lindh Nordenmalm